

ŠKRAT

„ŠKRAT“ vsako prvo in tretjo soboto
V meseci vsakem razlil bo togoto.

„ŠKRAT“ stane vse leto 3 gld., pola
leta 1 gld. 50 kr., četrť leta 80 kr.

V Ljubljani, dne 19. septembra 1885.

Številka 16. — Tečaj III.

Naročnina in reklamacije naj se pošiljajo
upravnistvu, spisi pa urednistvu v „Na-
rodno Tiskarno“ v Ljubljani.

Nefrankovani dopisi se ne sprejemajo.

Podoknica Klari Rogovilci.

Zložil o—o.

Pa te ljubim ti je znano;
Saj sem vse ti žrtvoval!
Kaj ogibaš se pred mano,
Sem ti li premalo dal?
Brenka-brenk.

Dolgo ravno nisva znana,
Vender že predolgo, res;
V dolg sem reva zakopana
Do glave in pa še čez!
Brenka-brenk.

Glej, kako sem zdaj oprezen,
Da me upnik ne dobi!
Človek mora biti jezen,
Če tako se mu godi.
Brenka-brenk.

Ravnokar me urar rubi,
Rubi me krojač, čevljar;
Ako se mu le poljubi,
Rubi leško me zlatar.
Brenka-brenk.

Malo upa, jako malo
Zdaj ima že pri ljudeh:
Če ne bode konec kmalo,
Odero me še na meh.
Brenka-brenk.

Uro, prstane zastavil:
Vse, oh vse sem le zate;
Rad bi pa še kaj napravil,
Ko imel bi — a gorje!
Brenka-brenk.

Toda jaz od vsega tega
Nimam čevljev ne zlata;
Ves imetek moj obsega
Nekaj cap in pa dolga.
Brenka-brenk.

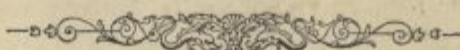
Le poglej tu moje hlače,
Suknjo mojo in klobuk. —
Lahko bilo bi drugače,
Ko bi pred te hotel čuk.
Brenka-brenk.

Ti pa v svili pohajkuješ
Brez trpljenja, brez skrbi!
Saj si sama ne kupuješ,
Da si taka — čuda ni.
Brenka-brenk.

Novo ruto, čevlje nove,
In na prstu prstan drag;
Glej, pa za vse te darove
Vrgla si me že čez prag.
Brenka-brenk.

Novo jopico in krilo,
Vse, oh vse imaš novo!
Dekle, kakšno boš hodilo,
Kadar mene več ne bo!?
Brenka-brenk.

Boso in pa razcapano
Boš hodilo kakor pred;
Kaj ogibaš se pred mano,
Mar obližni si vseh pet!
Brenka-brenk.

Vaške slike.

Peter Vrban.

Ko je Peter Vrban prestopil petdeseto leto, tedaj je postal tudi pameten in moder. Mož sicer še ni bil, ker se za ženske sploh nikdar ni dosti briga, a ženske zanj še manj.

V svoji cvetni mladosti ali norosti, — ne vem kako bi se izrazil, da bi bilo bolj prikladno — ljubil je pač neko Neško, kateri pa so pridevali zlobni sosede tudi negalanten pridevek „brljava“, torej: „brljava Neško“, a ljubezen ta je bila nesrečna in gotovo bi se bil zaljubljeni Peter obesil na prvo vrbovo vejo, ko bi tako strupensko ne bolelo in ne tiščalo okoli vratu, posebno ako je dotičnik tako debel in težak, kakor je bil Peter Vrban.

In prav bi bil imel, ko bi se bil obesil, saj je bila Neška tudi brhko dekle in vredna Petrove smrti. Jedina napaka, katero pa naj le tako mimogrede omenimo, in katera je Neško nekoliko kazila, bila je ta, da na desno očesce ni videla, a na levo je bila slepa. Vse to pa je bilo kakor nalašč, kajti ko bi bila Neška videla svojega izvoljenca Petra, gotovo bi se bridko jokala in še pustila bi ga bila drugim dekletom, čeprav bi se ne steple zanj.

Poznal prav za prav nisem tega Petra Vrbana, a kakor so mi pozneje pravili prijatelji, znanci in sorodniki moji, imel je nos blizu tako ogromen, kakor je „Šmarna gora“ in rdeč, kakor „nagelj“. Trebušček pa baje še ogromnejši. Obraza tudi ni bil ravno napačnega, samo nekoliko bradavic in drugih takih in enakih okraskov je tičalo po lici in gori na čelu. Vse to pa ni dosti videla brljava Neška, in ljubila bi ga in omožila bi se, ko bi je Bog ne poklical prerano k sebi gori v svete nebesa.

Dolgo je jokal in se plazil po samotnih kotih in potih zaljubljeni Peter, ko je izvedel presunljivo vest, da mu je jedina tolažnica v žalosti, jedina nada v obupu tako naglo, tako nepričakovano odrinila na oni svet.

Mislil je in mislil, kako bi prišel do nje. Saj na sveti ni imel nič veselega več. Ubijal si je glavo in si jo je toda na misel mu vendar ni hotelo priti nič pametnega.

Leta so potekale in izginjale v večnost, kakor „kafra“. Peter pa se staral in staral. Lasje so mu postajali sivkasti, nos rdečkast, a mislil je vendar še

vedno na nekdanjo Neško. Koder je hodil, kjer je pil, povsodi mu je bila pred očmi, da še celo v sanjah se mu je čestokrat prikazala ter vabila ga k sebi v boljše življenje.

In — izvabila ga je. — — —

* * *

Bilo je vspomlad. Tički so žvrgoleli in salatca je tako vabljivo poganjala iz zemlje, da bi je človek kar brez zabele pohrustal.

Vse je bilo mlado in prerajeno. Peter Vrban pa se je čez zimo postaral, silno postaral in ko bi ranjka Neška prišla iz groba, gotovo bi ne izpoznala več svojega nekdanjega ženina, že zato ne, ker je bila brljava. Z jedno besedo: Peter je bil star, kakor zemlja. Počasi je hodil okoli in opotekal se je, kadar je bil vinjen, vinjen pa je bil navadno kar mu je umrl idejal, vedno. Bili ste sicer samo dve krčmi v vasi, v kateri je Peter živel, a dovolj jih je bilo; ko bi bile le tri, potem bi ne mogel vseh obresti in tako bi ostala jedna na suhem, ker ostali vaščani itak niso mnogo pili.

Malo dni je štel leto, da bi Peter šel pred polunočjo domu, dasi je imel precej daleč do doma in vrhu tega še slabo in nevarno pot. Vrban pa ni poznal nevarnosti in našel bi svoj dom celo v spanji.

Tako je brez skrbi, a slabe volje taval slednjo noč vinjen iz krčme, dokler mu ni prestrigla nitko tega dolgočasnega, trudapolnega življenja zadaja ljubica — blede smrt.

Kakor sem že dejal, bilo je vspomlad. In tedaj je sedel Peter Vrban pozno v noč v Podbrdnikovi krčmi sam in čez mero vinjen. Že drugikrat ga je krčmar opomnil, da bode treba iti spat, ker jutraj ga čaka opravila čez glavo in treba bode zgodaj na delo. Peter se ni menil za to opominjanje, temveč tiho in globoko v misli utopljen je sedel pri svojem kozarci, iz katerega pa je pogostoma posrkaval rujne kapljice. Stoprav, ko je opazil, da mu je potekla že zadnja kaplja po vedno suhem grlu in ko mu krčmar ni hotel zopet napolniti merice, vzdignil se je počasi, jako počasi s sedeža, a tem hitreje prekoračil sobo ter butil za vratmi na tla. Mirno je obležal na trdem ležišču in gotovo bi ostal tako do jutra v Morfejevem naročju, ko bi ga Podbrdnik s pomočjo svoje dekle ne vzdignil ter odnesel na vzduh.

Ne meneč se dalje zanj, zaprl je krčmar vežne duri ter se vlegel k počitku, Peter pa je stal v temni, neprozorni noči daleč od doma a še dalje od svoje Neške težkih nog še težje glave in brez misli na cesti. Dolgo je slonel ob zidu brez moči, naposled pa je vendar dobil nekoliko ravnotežja ter opotekaje se izginil izpred hiše v noči.

Drugo jutro je bilo krasno in za rana so hodili ljudje na delo mimo Vrbaneve hiše. V hiši pa je bilo tiho in mirno, nenavadno mirno, a vežne duri so bile zaprte.

Mimoideči vaščani so dovtipno govorili, da se ga je Peter sinoči gotovo nekoliko preveč navlekel in da sedaj počiva ne misleč na delo. A varali so se, četudi so čestokrat uganili. — — —

Komaj se je soince pokazalo v vsi svoji krasoti izza gora, našli so vaščani Petra Vrbana ob cesti v jarku. Vinjen ni bil, a bil je mrtev.

Tiho so ga odnesli moške na pokopališče, ter ga zagrebli v molčečo prst. Hiša in zemljišče njegovo pa se je prodalo ter z novci pokrili dolgovi, katerih je imel dokaj, a ljudje so ga pozabili in tudi „brljava Neško“ z njim. č—.

LISTEK.

Koprive.

II

Čestokrat nima človek o čem pisati. Brez misli — ali bolje rečeno: preobložen z mislimi — grizlja ter suče po ustih pero, nevedeč kaj bi zapisal; tedaj, pravimo, da so pasji dnevi. Dandanes pa časnikarji sploh pasjih dni ne poznajo. Vedno kaj novega, kaj zanimivega. Sedaj je treba grajati, včasih — toda le redkokedaj — tudi hvaliti tega ali onega našinca. Z jedno besedo: misli dandanes ni treba iskati, ker gradiva najraznovrstnejšega je vedno čez glavo.

Zadnje dni se piše po naših in po tujih časnikih z večine samo o nesrečah. Tu je povodenj tam je pobila toča, po nekod so opazili v vinogradih trsno uš, drugje pa prizadevajo kmetom največje priglavitice poljske miši. Največ, skoro v jednomer pa se čuje o nevihtah, o gromu in tresku.

In ni čuda da vedno grmi in treska, saj sedanji rod ne zasluži družega, samo to bi si usojal omeniti, da ne treska v

prave kraje. Sicer ni lepo privoščiti niti sovražniku kake nezgode, najmanj pa našemu kmetu. Naš kmet je siromak, tak siromak, da ko bi ne imeli višji krogi v prsih publih redkvic namesto src, smilil bi se jim kmet in pomagali bi mu, ne pa prezirali ga kakor je to že od nekdanj v navadi.

Višji krogi skrbe za se; skrbe za svoje trebuške, oni ne vidijo kadar kmet toguje, obupava. Oni se le tedaj oglašajo, kedar je njim nesreča za petami.

Koliko novcev, krvavih novcev se izmetava za nepotrebne, da celo škodljive naprave. Pri vsem tem pa se pozabijo oni, katerih z večine so ti novci. Tolaži se jih in obljubuje, a izpolni nikdar. Tako je, ako pa človek vse to premišlja in preudarja, ni mu treba grizljati in sukati peresa po ustih, temveč brzdati ga mora, da previdno ga mora brzdati, da ne zabrede predaleč, kajti krogi, o katerih govorim so občutljivi, nervozni. Le nekoliko je treba predaleč seči in pika je gotova, debelejša kot leča. Vender pa naj brzdam pero še tako previdno, zapisalo mi bode ime, najprikladnejše ime tem krogom: uš, katerega pa ne ujeda trsja, temveč ujeda kmeta in mu razdira vse imenje.

Slovenci me unejete!

Jedini tolaž in jedino dobro je to, da dobimo v Ljubljani dve; verujete, dve nemški šoli, katere bodo na razpolaganje vsakemu: tudi nam; samo snesti jih ne bode smel nihče, četudi bodo nam „odpustek“, kakor se izraža narod. Podpirati jih, to smemo! Za jedno bode sicer skrbela „kranjska hranilnica“, — za drugo pa mesto, to je: mi!

Ko pa bodo ustanovljene te šole in ko bodo v teku, potem ne bode kmetu več nobene škode, kajti tu se bode poučevala mladina: kako preganjati miši, uničevati trsno uš, zagovarjati točo in druge nezgode. S tem, mi-lim, pa bode vsem ustrezno.

Obrtnih šol ne potrebujemo. Čemu? Izmed višjih krogov se nihče ne namerja učiti kake obrti, ker oni si vedo že na druge načine napolniti nenasičeni želodček. Jedina in zveličalna šola je nemška, teh pa bode zadosti.

Zadovoljimo se torej s temi ter bomo tudi še nadalje golobje brez žolča, kakor je dejal naš slavn pesnik Boris Mirán. Jeza tako škoduje, kar nam pa škoduje tega se ogibajmo in dobro bode za nas, najbolje pa za druge.

Teh misli sem jaz; ako ima pa kdo drugačne, nasprotnne misli, naj pa pové.

PESMI.

Želja.

Ob potu rožica cvete,
Lepo cvete, lepo diši, —
Oko pa meni rosno je,
Ko krasno rožico motri. —

Da v logu tam cvetela bi,
Kako bi nje se veselil;
Da v logu tam duhtela bi
Kako skerbno bi jo gojil.

Ljuboslav.

Bučelici.

Odleti, odleti bučelica mala,
Odleti v livade in loge cvetne
Tam bodeš medene rosice nabrala
Tam bodeš vtešila nemirne želje.

Te cvetke povešajo vele glavice,
Živenja ne daje jim čaša vode:
Kjer prosta cvetejo jim proste sestrice,
Tam našlo sladila ti bode serce. —

I jaz bom popustil to nemo zidovje,
Popustil venečo krasoto bom z njim,
Podal se bom v miljeno, daljno domovje:
Tam cvetke milejše, krasnejše dobim.

Ljuboslav.

POGOVORI.

A.: „O servus! Žal ti je lahko, da nisi šel z nami na Velegrad in v Prago. To je bilo življenje!
B.: „Beži, beži! S teboj se nič več ne pečam! Kar blizo mi ne hodi; ti imaš kugo!“

A.: „Kam pa si namenjen s svojim sinom?“

B.: „V šolo.“

A.: „Pa vendar ne v slovensko, prijatelj!“

B.: „Kaj pa hočem. Saj sem bil že tudi v nemški šoli z otrokom, a učitelj je spal in tudi učencev je bilo toliko videti po klopih, kakor po zimski zelnatih glav v zelniku.“

Učitelj (učencu v šoli): „Včeraj sem te zasledil, ko si pušil smodko.“

Učenec: „Gospod učitelj!“ Jaz tudi vas!“

DROBIŽ.

Poziv.

Vse one narodnjake, katerim je ljubša nemščina za občevalni jezik nego materinščina, pozivljemo, da upišejo svojo deco v našo, navlaš za to ustanovljeno šolo, kar najpreje mogoče, kajti bati se je, da bode nedostajalo prostora.

„Deutscher Schulverein.“

V nekem trgu, najbrže na Švabskem, pričelo je goreti poslopje, na kar so z največjo nujnostjo prihiteli ognjegasci, da bi zadušili ogenj. Po obrazu kosmati previdni ognjegasci pa si tedaj mislijo, da bi si znali osmoditi brke, na kar prosijo načelnika, bi jim li ne dovolil, da bi se šli še prej obriti. Načelnik jim dovoli in ker se mu je ta ideja dozdevala pametna in previdna, šel se je tudi sam obriti.

A. Rohs.

Vinopivcem.

Pijte vodo, ker voda je zdrava;
Po vodi ne bode bolela vas glava!

Gimnazijec, dovršivši osmo šolo, premišljeval je dolgo, za kaj bi se prav za prav odločil: bi li šel na v-eučilišče, ali v duhovsko semenišče. Naposled je pa vender izumil pravo. Misli si je: za kar sem bolj nadarjen, v to se hočem udati. Poskusil bodem najprej, sem li sposoben za duhovnika in dober propovednik. In poskusil je! Šel je v cerkvi na leco ter zakričal na vse pretege: „Živio!“ Na to je hitel z lece, da bi slišal ima li dosti močan glas za propovednika ali ne. Ko pa se prepriča, da svojega glasu v spodnji prostor cerkve niti ni slišal, odloči se za vseučilišče. Ali je srečno dovršil to, ne vemo.

A. Rohs.

Kar danes lahko skaziš,
Počakaj do jutri!

„Kako pa to, da nisi oddal praznega stanovanja Korenu, kaj misliš, da bi ti ne plačeval stanovnine?“ vpraša nekdo hišnega posestnika.

„To ravno ne mislim, da bi mi ne plačeval, toda bojim se, da bi mi perila ne kral, ker se tudi on s črko K piše in potem bi mu ne mogel priti na sled.“

Oče svojemu sinu na Dunaj.

(K podobi.)

Ljubi moj sin!

Verujem, da si v zadregi in da te upniki nadlegujejo, vendar tolaži se s tem, da si vse to sam zakrivil s svojo budalostjo in zapravljivostjo.

Ako ti naposled prodajo nepotrebno in skromno tvojo šaro, potem ti ne bode nihče več upal, ker bodeš na golem in tedaj, upam, bodeš se poboljšal ter pustil svojega očeta v miru uživati „peške“, katerih mu nehoté še nisi napravil.

Pišeš mi, da si bodeš končal življenje, ako ti ne pomorem iz zanj, v katere so te ujeli prebrisani, a pohlepni tvoji upniki. Dalje mi pišeš, da ti je nemogoče misliti v tolikih skrbah na učenje in da toraj tudi poveljnega uspeha ne smem pričakovati.

Dragi sin! Rad ti verujem, da ne postaneš nikdar pameten človek, da tvoje učenje ne bode imelo dobrega

uspeha; toda veruj, da nisem žrtvoval za te toliko svojega imenja, nadejajoč se, da bodem užival kedaj sad svoje žrtve! Tega pa že ne!

Vedel sem, kako bode s teboj, a dolžnost mi je velela, da naj skrbim za te, dokler sam ne bodeš mogel skrbeti. Sedaj pa, ko vidim, da si se mnogo učil, mnogo izkusil in da več veš kot tvoj oče, preverjen sem, da tudi skrbi lažje prenašaš, kot jaz in zato tudi vso skrb prepuščam tebi.

Ko bi ti sploh še kaj veroval, veroval bi ti tudi, da si končaš življenje ter ti poslal novce, da si kupiš morilno orožje; toda kolikor in kar sem ti še poslal do sedaj, vse je šlo, a ti si še vedno ostal. Tudi sedaj mislim, da bi poslano zapravil ter si kupil namesto morilne cevke, bržkone stekleno cevko,

v kateri se pretaka ona tekočina, katera te je privedla že takodaleč, da ti preté upniki s prodajo vse tvoje šare. Zato, drag moj sin! ti ničesar ne pošlje

tvoj oče

Bejžkam.

„O, angelj moj! Samo jeden pogled in rad umrjem.“ — „Ne verujem vam, da bi za jeden pogled žrtvovali življenje! Umrte prej in potem vam bodem verovala in vas ljubila!“